

Наталія ГОРОЖАНКІНА, Віктор ГРУШКА

ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ КРАЄЗНАВЧОГО НАПРЯМУ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ СТАНОМ НА 2017 РІК

Розглянуто краєзнавчий напрям діяльності дитячо-юнацького туризму в регіонах України на прикладі шкільних музеїв, які співпрацюють з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді; проведена систематизація музеїв за вісімнадцятьма профілями; представлений регіональний огляд профілів музеїв; розраховано показник щільності музейної мережі станом на 2017 рік.

Ключові слова: краєзнавчий напрям, дитячо-юнацький туризм, профіль музею, регіони України.

Актуальність теми дослідження. Дитячо-юнацький туризм, що спрямований на таку соціально важливу категорію суспільства як підростаюче покоління, посідає особливе місце в системі рекреаційно-туристської діяльності. Адже він сприяє вихованню та освіті підростаючого покоління засобами туристсько-краєзнавчої діяльності, формуванню всебічно розвиненої особистості, духовному та фізичному розвитку учнівської молоді, готує школярів до суспільної діяльності. На відміну від інших видів туризму (культурно-пізнавального, спортивного, ділового, зеленого, тощо) дитячо-юнацький є найменш економічно прибутковим. Можливо, саме тому цей вид туризму є недостатньо дослідженим на даному етапі розвитку суспільства.

Огляд попередніх результатів наукових досліджень. Питання розвитку дитячо-юнацького туризму висвітлювались у працях О.Колотухи [29], В. Грицьку, А. Абрама [25], О. Журавель [28], В. Редіної, В. Редіна [31], О. Сопіта [26], І. Скриль [32] та інших. Зазначимо, що питання краєзнавчого напрямку дитячо-юнацького туризму є недостатньо дослідженим. Адже більшість присвячених робіт характеризують дитячо-юнацький туризм в цілому без розгляду його напрямів лише на регіональному рівні (Чернівецька, Харківська, Хмельницька, Кіровоградська області, тощо). Автори акцентують увагу на історії становлення та розвитку даного виду туристичної діяльності в регіоні.

Постановка мети наукового дослідження. Метою наукового дослідження є розгляд краєзнавчого напрямку дитячо-юнацького туризму на прикладі шкільних музеїв, які співпрацюють з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді у регіонах України станом на 2017 рік шляхом детального просторового аналізу профілів музеїв.

Виклад основного матеріалу. Краєзнавчий напрям діяльності дитячо-юнацького туризму головним чином базується на співпраці

з музеями при закладах освіти. Адже шкільні музеї є осередками не лише освіти, а й виховання, яке сприяє формуванню у молодого покоління національної свідомості, патріотизму, любові до рідного краю, свого народу, забезпечує духовну єдність поколінь. На офіційному сайті Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді [26] наведений перелік шкільних музеїв України, які співпрацюють з цим центром. Виявлено, що загальна кількість таких культурно-освітніх закладів становить 3876 одиниць (без урахування тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим та непідконтрольних Україні територій Донецької та Луганської областей внаслідок збройної агресії Російської Федерації).

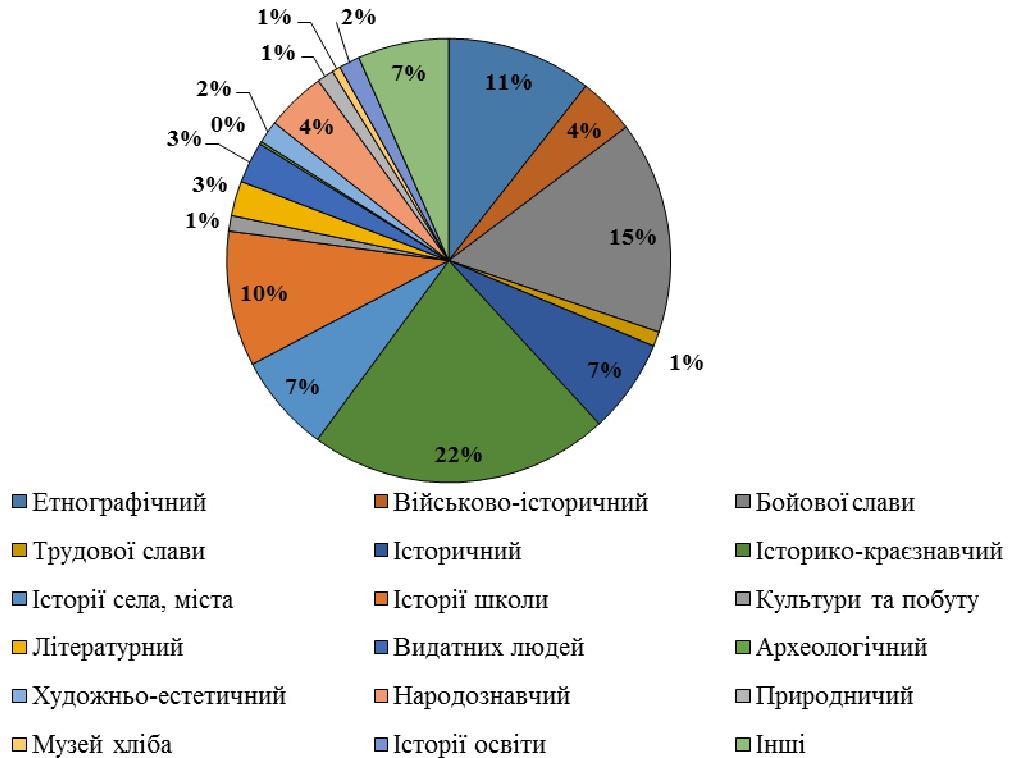
Для зручності подальшого аналізу була попередньо проведена систематизація реєстру музеїв за вісімнадцятьма профілями (рис. 1). Категорії виділялися виходячи з переважаючої кількості об'єктів. Якщо певна категорія становила менше 5 одиниць загалом по Україні, то профіль не виділявся, а був занесений до групи «інші».

З'ясовано, що найбільша частка припадає на історико-краєзнавчі музеї (22%). Це не є дивним, оскільки майже у кожному закладі освіти, особливо у сільській місцевості, є комплексні історико-краєзнавчі музеї, при відвідуванні яких можна дізнатися про історію цього закладу освіти та місцевості, в якому проживають учні. Найбільше музеїв цього профілю функціонують у Закарпатській області – 87 одиниць, що становить 10,1% від їх загальнодержавної кількості, на другому місці знаходиться Хмельницька область (83 музеї, 9,7%), третє місце посіла Дніпропетровська область (69 музеїв, 8,1%).

Другим за кількістю музеїв є профіль «музеї бойової слави» – 15%. Присвячені вони, переважно, перемозі над фашистською Німеччиною у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.). Організовані задля вшанування пам'яті загиблих та застерегти майбутні покоління від

таких катастрофічних втрат. Відвідування таких музеїв школярами є особливо важливим заходом для становлення особистості підростаючого покоління. Деякі музеї бойової слави присвячені нашим співвітчизникам, котрі загинули у Афганській війні (1979-1989 рр.). Най-

більша кількість музеїв даного напрямлення функціонують у Дніпропетровській області – 88 одиниць (16 % від загальнодержавної кількості музеїв бойової слави), Харківській (69 одиниць, 12,5%), Сумській (53 одиниці, 9,6%).

Рис. 1 Співвідношення кількості шкільних музеїв, які співпрацюють з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, за профілями станом на 2017 (складено за даними [30])

Замикає трійку лідерів етнографічний профіль музеїв, частка яких становить 11% від загальної чисельності шкільних музеїв. Максимальний показник кількості музеїв цього профілю функціонує у Закарпатській області (35 одиниць, 8,5% від їх загальнодержавної кількості), Волинській (33 одиниці, 8,0%), Харківській (32 одиниці, 7,8%).

Досить значний відсоток належить до категорії «інші» (7%). До цієї категорії нами було віднесено 267 музеїв, проте усі вони різноманітні, що не дало змоги виокремити їх в окремий профіль. У якості прикладу наведемо «Музей прикордонної слави» (м. Устилуг, Волинська обл.), «Музей історії розвитку космонавтики», «Музей молодість 80-х років» (м. Дніпро, Дніпропетровська обл.).

При просторовому аналізі культурно-освітніх закладів у регіональному вимірі відмітимо, що трійка лідерів за кількістю музеїв виглядає наступним чином: Харківська область – 286 закладів (7,4% від загальнодержавної кількості музеїв всіх профілів), Київська – 266

(6,9%), Дніпропетровська – 263 (6,8%). Навпаки, найменше шкільних музеїв функціонують у Чернівецькій області – 64 заклади (1,7%), Івано-Франківській – 98 (2,5%) та Львівській – 99 (2,6%).

До військових подій 2014 року в Донецькій та Луганській областях співпрацювало 272 та 227 шкільних музеїв відповідно. Станом на 2017 рік їх кількість скоротилась до 124 музеїв у Донецькій та 109 музеїв у Луганській областях (рис. 2).

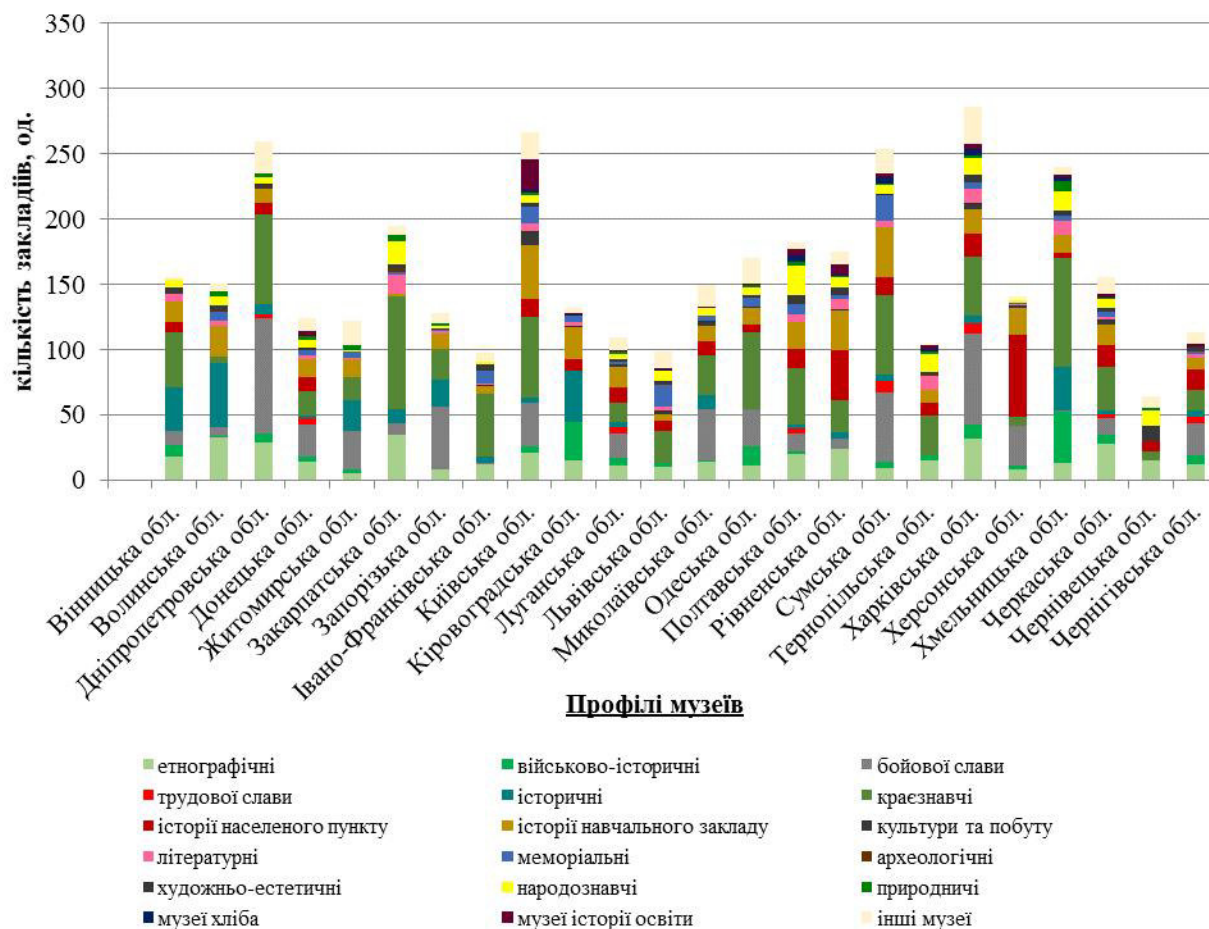
Загальна кількість шкільних музеїв, які співпрацюють з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, у **Вінницькій області** становить 156 закладів (4,0% від загальнодержавної кількості). Серед виділених 17-ти профілів (не враховуючи категорію «інші») підростаюче покоління має змогу відвідувати музеї за 10-ма профілями. В регіоні функціонують етнографічні, військово-історичні, історичні, краєзнавчі, літературні, художньо-естетичні, народознавчі музеї, а

також музеї бойової слави, історії населеного пункту, навчального закладу.

У **Волинській області** кількісно менше шкільних музеїв, ніж у Вінницькій, там функціонує 151 заклад (3,9%). Однак вони є більш різноманітнішими, адже представлено 12 профілів закладів. Становленням та розвитком підростаючого покоління займаються, окрім вже вищеназваних, археологічний музей (загальна кількість яких становить лише 8 одиниць в державі), меморіальні та природничі музеї.

Краєзнавча діяльність як складова дитячо-юнацького туризму у **Дніпропетровському регіоні** проходить на базі етнографічних, військово-історичних, історичних, краєзнавчих

музеїв, а також музеїв бойової та трудової слави, історії населеного пункту та навчального закладу, а також археологічного, художньо-естетичних, народознавчих та природничих музеїв, загальною кількістю 263 одиниці, про що було наголошено вище. Загалом представлено 12 з 17 профілів. Значною за кількістю є категорія «інші». Прикладом можуть слугувати Музей криворізького авіаційного гарнізону, що функціонує на базі Криворізької загальноосвітньої школи I-II ступенів №84 Криворізької міської ради Дніпропетровської області та шкільний музей Спортивної слави у міста Павлограда, що функціонує на базі Павлоградської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 9.

Рис. 2 Розподіл шкільних музеїв, які співпрацюють з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, у регіональному розрізі за профілями станом на 2017 (складено за даними [30])

У **Донецькій області** функціонує 124 музеї (3,2%) за 14-ма профілями, окрім вже названих діють 4 музеї освіти. Найчисленнішим профілем є краєзнавчий.

Молоде покоління **Житомирської області** у рамках дитячо-юнацького туризму може відвідати 122 шкільні музеї (3,1%). Загалом у регіоні представлено 10 з 17 профілів.

Кількість шкільних музеїв, які співпрацюють з центрами національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, у **Закарпатській області** становить 195 одиниць (5,0%). Регіон є лідером за кількістю етнографічних, краєзнавчих, літературних та археологічних музеїв.

На території **Запорізької області** функ-

ціонує 128 музеїв (3,3%) за 10-ма профілями. Це етнографічні, історичні, краєзнавчі, літературні, меморіальні, художньо-естетичні, меморіальні, природничі музей, музеї історії навчального закладу. Найбільш численними є музеї бойової слави – 48 закладів, що становить 37,5% від загальної кількості музеїв в регіоні.

Підростає покоління **Івано-Франківської області** у рамках дитячо-юнацького туризму може відвідати 98 шкільних музеїв що становить 2,5% від їх загальнодержавної кількості. Загалом у регіоні представлено 10 з 17 профілів. Найбільш численним є краєзнавчий напрям діяльності музеїв.

Київська область є лідером за кількістю музеїв історії навчального закладу (41 музей), музеї культури та побуту – 11 закладів, а також музеї історії освіти – 24 одиниці. До послуг вихованців центрів і станцій туризму у регіоні діють 266 музеїв (6,9%) за 15-ма профілями.

Загальна кількість шкільних музеїв, які співпрацюють з центрами національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, **Кіровоградської області** становить 132 заклади (3,3%). Серед виділених 17-ти профілів (не враховуючи категорію «інші») підростає покоління має змогу відвідувати музеї за 10-ма профілями. В області присутні етнографічні, військово-історичні, історичні, краєзнавчі, літературні, художньо-естетичні, народознавчі музеї, а також музеї історії населеного пункту, навчального закладу, культури та побуту.

У **Луганській області** станом на 2017 рік функціонували 109 музеїв (2,8%) за 14-ма профілями. Найчисленнішим є музеї бойової слави.

Краєзнавча діяльність центрів національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді у **Львівській області** базується на 99 музеях при закладах освіти (2,6%). У національно-патріотичному та пізнавальному вихованні учнів беруть участь музеї етнографічного, військово-історичного, краєзнавчого, літературного, меморіального, художньо-естетичного, народознавчого профілів, а також музеї історії населеного пункту, музеї хліба та освіти. Загалом у регіоні представлені музеї за 13-ма профілями.

До послуг молоді **Миколаївської області** у рамках дитячо-юнацького туризму представлено 150 музеїв (3,9%) при навчальних закладах. Загалом у регіоні представлено 11 з 17 профілів. Найбільш численними є музеї бойової слави.

В **Одеській області** працює 169 музеїв (4,4% від їх загальнодержавної кількості) за 12-ма профілями. Найчисленнішими є краєзнавчі музеї.

Полтавська область є лідером за кількістю художньо-естетичних (7 одиниць) та народознавчих музеїв (22 одиниці). Разом із Сумською та Харківською областями Полтавська є лідером за кількістю музеїв хліба – по 5 у кожному з цих регіонів. До послуг вихованців центрів національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді у регіоні діють 182 музеї (4,9%) за 15-ма профілями.

У **Рівненській області** діє 175 музеїв (4,4%) за 14-ма профілями. Найчисленнішими є музеї населеного пункту.

Сумська область є лідером за кількістю музеїв трудової слави (9 закладів), меморіальних музеїв – 19 закладів, а також музеїв хліба – 5 одиниць. До послуг вихованців центрів національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді у регіоні діють 252 музеї (6,5%) за 15-ма профілями.

До послуг молоді **Тернопільської області** у рамках дитячо-юнацького туризму представлено 105 музеїв при навчальних закладах (2,7%). Загалом у регіоні представлено 12 з 17 профілів. Найбільш численними є краєзнавчі музеї.

Краєзнавча діяльність дитячо-юнацького туризму у **Харківському регіоні** може проходити на базі усіх представлених профілів, окрім археологічних музеїв. Загалом представлено 286 музеїв (7,4%) за 16-ма профілями.

Херсонська область є лідером за кількістю музеїв населеного пункту (62 музеї). До послуг вихованців центрів і станцій туризму у регіоні діють 141 музей (3,6%) за 10-ма профілями.

Хмельницька область є лідером за кількістю військово-історичних (39 одиниць) та природничих музеїв (8 одиниць). До послуг вихованців центрів національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді у регіоні діють 240 музеїв (6,2%) за 14-ма профілями.

У **Черкаській області** діє 156 музеїв (4,0%) за 15-ма профілями. Найчисленнішими є краєзнавчі музеї.

У **Чернівецькій області** працює 64 музеї (1,7%) за 8-ма профілями. Найбільшу кількість становлять етнографічні музеї.

На території **Чернігівської області** функціонує 113 музеїв (2,9%) за 13-ма профілями. Найчисленнішими є музеї бойової слави.

У межах дослідження краєзнавчого напря-

му діяльності дитячо-юнацького туризму розраховано показник щільності музейної мережі [1-24, 27, 30]. Були отримані результати у діапазоні 0,004-0,015 од./км². Регіони України розподілено за показником щільності музеїв, які співпрацюють з центрами національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді (рис. 3).

Висока щільність (понад 0,01 од./км²) характерна для наступних областей України – Закарпатська, Київська, Сумська та Хмель-

ницька області.

Середня щільність (0,006-0,009 од./км²) спостерігається у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Черкаській та Чернівецькій областях.

Низька щільність (до 0,005 од./км²) характерна для Донецької, Житомирської, Запорізької, Луганської, Львівської, Одеської, Херсонської, Чернігівської областей.

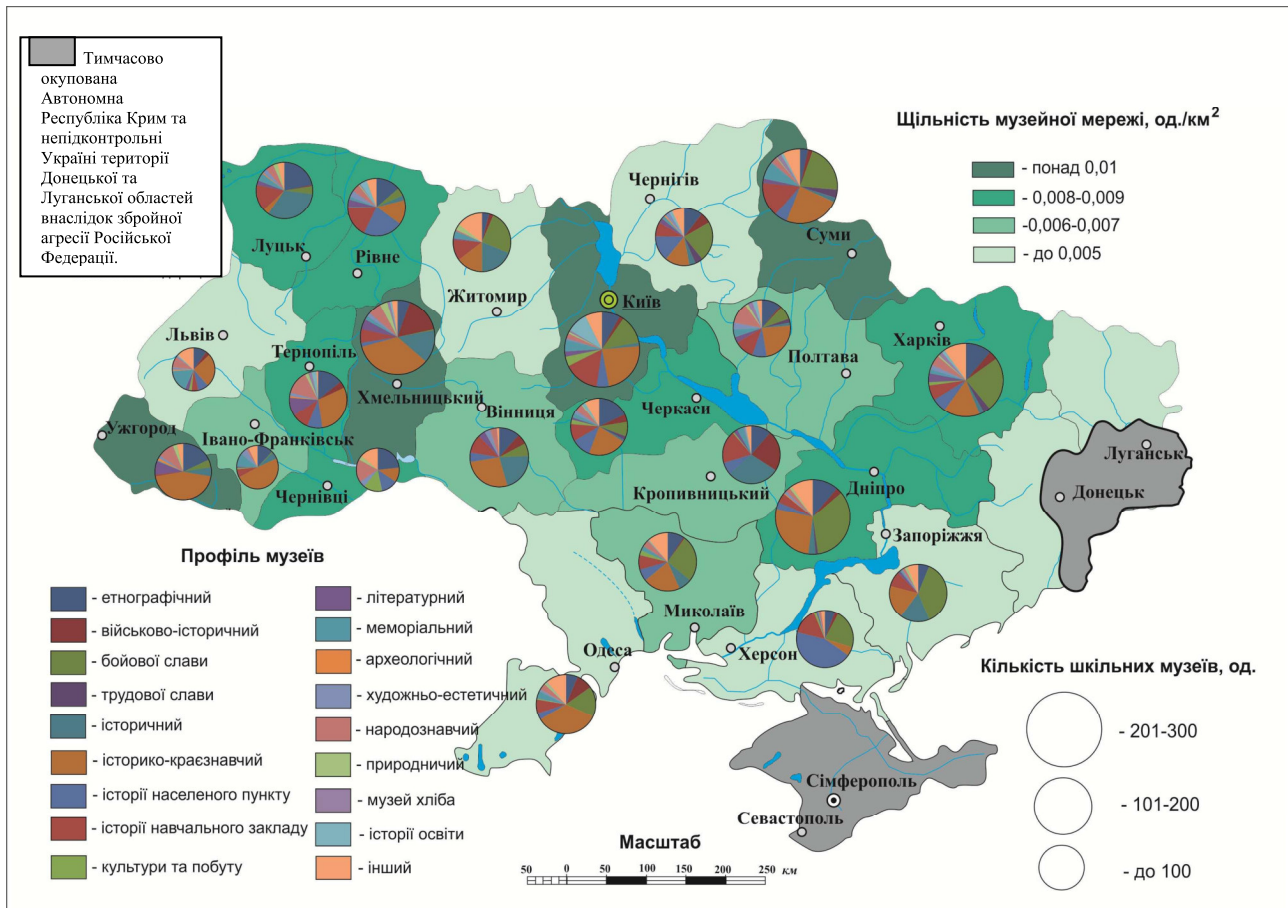

Рис. 3 Шкільні музеї, які співпрацюють з центрами національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, станом на 2017 р. (складено за даними [1-24, 27, 30])

Висновки. Дане дослідження дозволило розглянути краєзнавчий напрям діяльності дитячо-юнацького туризму в регіонах України на прикладі шкільних музеїв, які співпрацюють з Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді. Була проведена систематизація реєстру музеїв за вісімнадцятьма профілями.

Встановлено, що найбільша частка припадає на історико-краєзнавчі музеї (22%). Найбільше музеїв цього профілю функціонують у Закарпатській області – 87 одиниць, що становить 10,1% від їх загальнодержавної кількості, на другому місці знаходиться Хмельницька область (83 музеї, 9,7%), третє місце посіла Дні-

пропетровська область (69 музеїв, 8,1%).

Другим за кількістю музеїв є профіль «музеї бойової слави» – 15%. Найбільша кількість музеїв даного напрямлення функціонують у Дніпропетровській області – 88 одиниць (16 % від загальнодержавної кількості музеїв бойової слави), Харківській (69 одиниць, 12,5%), Сумській (53 одиниці, 9,6%).

Замикає трійку лідерів етнографічний профіль музеїв, частка яких становить 11% від загальної чисельності шкільних музеїв. Максимальний показник кількості музеїв цього профілю функціонує у Закарпатській області (35 одиниць, 8,5% від їх загальнодержавної кількості), Волинській (33 одиниці, 8,0%), Харківській (32 одиниці, 7,8%).

Значний відсоток належить до категорії «інші» (7%). До цієї категорії нами було віднесено 267 музеїв, проте усі вони різноманітні, що не дало змоги виокремити їх в окремий профіль. У якості прикладу наведемо «Музей прикордонної слави» (м. Устилуг, Волинська обл.), «Музей історії розвитку космонавтики», «Музей молодість 80-х років» (м. Дніпро, Дніпропетровська обл.).

При просторовому аналізі культурно-освітніх закладів у регіональному вимірі з'ясовано, що трійка лідерів за кількістю музеїв виглядає наступним чином: Харківська область – 286 закладів (7,4% від загальнодержавної кількості музеїв всіх профілів), Київська – 266 (6,9%), Дніпропетровська – 263 (6,8%). Навпаки, найменше шкільних музеїв функціонують у Чернівецькій області – 64 заклади (1,7%), Івано-Франківській – 98 (2,5%) та Львівській – 99 (2,6%).

У межах дослідження краєзнавчого напрямку діяльності дитячо-юнацького туризму роз-

раховано показник щільності музейної мережі. Були отримані результати у діапазоні 0,004-0,015 од./км². Регіони України розподілено за показником щільності музеїв, які співпрацюють з центрами національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді.

Висока щільність (понад 0,01 од./км²) характерна для наступних областей України – Закарпатська, Київська, Сумська та Хмельницька області.

Середня щільність (0,006-0,009 од./км²) спостерігається у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Миколаївській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Черкаській та Чернівецькій областях.

Низька щільність (до 0,005 од./км²) характерна для Донецької, Житомирської, Запорізької, Луганської, Львівської, Одеської, Херсонської, Чернігівської областей.

Література:

1. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>
2. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lutsk.ukrstat.gov.ua
3. Головне управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dneprstat.gov.ua
4. Головне управління статистики у Донецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.donetskstat.gov.ua
5. Головне управління статистики у Житомирській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zt.ukrstat.gov.ua
6. Головне управління статистики у Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uz.ukrstat.gov.ua
7. Головне управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zp.ukrstat.gov.ua
8. Головне управління статистики у Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ifstat.gov.ua
9. Головне управління статистики у Київській області (без м. Києва) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [kyivobl.ukrstat.gov.ua](http://www.kyivobl.ukrstat.gov.ua)
10. Головне управління статистики у Кіровоградській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kr.ukrstat.gov.ua
11. Головне управління статистики у Луганській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lg.ukrstat.gov.ua
12. Головне управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lv.ukrstat.gov.ua
13. Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mk.ukrstat.gov.ua
14. Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.od.ukrstat.gov.ua
15. Головне управління статистики у Полтавській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pl.ukrstat.gov.ua
16. Головне управління статистики у Рівненській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rv.ukrstat.gov.ua
17. Головне управління статистики у Сумській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: sumy.ukrstat.gov.ua
18. Головне управління статистики у Тернопільській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.te.ukrstat.gov.ua
19. Головне управління статистики у Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kh.ukrstat.gov.ua
20. Головне управління статистики у Херсонській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ks.ukrstat.gov.ua
21. Головне управління статистики у Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.km.ukrstat.gov.ua
22. Головне управління статистики у Черкаській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ck.ukrstat.gov.ua
23. Головне управління статистики у Чернівецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cv.ukrstat.gov.ua
24. Головне управління статистики у Чернігівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chernigivstat.gov.ua
25. Грицку В. Дитячо-юнацький туризм у Хмельницькій області: історія становлення та сучасний стан/ В. Грицку, А. Абрам// Вісник Львівського університету. Серія географічна. – Львів, 2013. – Вип.43, Ч. I. – С.184-190
26. Грицку В. Становлення та розвиток дитячо-юнацького туризму в Чернівецькій області / В. Грицку, О. Сопіт // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – Львів, 2014. – Вип.34. – С. 41-47
27. Демографічний щорічник «Населення України за 2017 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2018/zb_dy_2017.pdf
28. Журавель О.С. Картографування дитячо-юнацького туризму – актуальний напрям сучасного туристичного картографування / О.С.Журавель // Вісник Харківського університету. – Харків, 2009. – Вип.18. – С. 96-101
29. Колотуха О.В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку: автореф. дис. канд. геогр. наук/ Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2005. – 22 с.
30. Офіційний сайт Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrjuntur.org.ua/>

31. Редіна В. А. Історія становлення та розвитку дитячого туризму і краєзнавства на Харківщині / В. А.Редіна, В.І.Редін // Часопис соціально-економічної географії: Міжрегіональний збірник наукових праць. – Харків, 2010. – Вип. 9. – С. 72-76
32. Редіна В.А. Етапи розвитку дитячо-юнацького напрямку туристсько-рекреаційної діяльності в Харківській області / В.А. Редіна, І.А. Скриль // Часопис соціально-економічної географії: Міжрегіональний збірник наукових праць. – Харків, 2012. – Вип. 12 (1). – С. 108-100

References:

1. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Vinny'cz'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>
2. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Voly'ns'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.luts.ukrstat.gov.ua
3. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Dnipropetrovs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.dneprstat.gov.ua
4. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Donecz'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.donetskstat.gov.ua
5. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Zhy'tomy'rs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.zt.ukrstat.gov.ua
6. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Zakarpats'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.uz.ukrstat.gov.ua
7. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Zaporiz'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.zp.ukrstat.gov.ua
8. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Ivano-Frankivs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.ifstat.gov.ua
9. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Ky'yivs'kij oblasti (bez m. Ky'yeva) [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: kyivobl.ukrstat.gov.ua
10. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Kirovograds'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.kr.ukrstat.gov.ua
11. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Lugans'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.lg.ukrstat.gov.ua
12. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u L'vivs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.lv.ukrstat.gov.ua
13. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u My'kolayivs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.mk.ukrstat.gov.ua
14. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' v Odes'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.od.ukrstat.gov.ua
15. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Poltav's'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.pl.ukrstat.gov.ua
16. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Rivnens'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.rv.ukrstat.gov.ua
17. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Sums'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: sumy.ukrstat.gov.ua
18. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Ternopil's'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.te.ukrstat.gov.ua
19. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Xarkivs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: kh.ukrstat.gov.ua
20. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Xerson's'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.ks.ukrstat.gov.ua
21. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Xmel'ny'cz'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.km.ukrstat.gov.ua
22. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Cherkas'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.ck.ukrstat.gov.ua
23. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Chernivecz'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.cv.ukrstat.gov.ua
24. Golovne upravlinnya staty'sty'ky' u Chernigivs'kij oblasti [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: www.chernigivstat.gov.ua
25. Hrytsku V. Dytiacho-yunatskyi turizm u Khmelnytskii oblasti: istoriia stanovlennia ta suchasnyi stan/ V. Hrytsku, A. Abramov // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia heohrafichna. – Lviv, 2013. – Vyp.43, Ch. I. – S.184-190
26. Hrytsku V. Stanovlennia ta rozvytok dytiacho-yunatskoho turizmu v Chernivetskii oblasti / V. Hrytsku, O. Sopit // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia mizhnarodni vidnosyny. – Lviv, 2014. – Vyp.34. – S. 41-47
27. Demografichny'j shhorichny'k «Naseleння Ukrainy' za 2017 rik» [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2018/zb_dy_2017.pdf
28. Zhuravel O.S. Kartohrafuvannia dytiacho-yunatskoho turizmu – aktualnyi napriam suchasnoho turystychnoho kartohrafuvannia / O.S.Zhuravel // Visnyk Kharkivskoho universytetu. – Kharkiv, 2009. – Vyp.18. – S. 96-101
29. Kolotukha O.V. Dytiacho-yunatskyi turizm v Ukraini yak terytorialna sotsialno-ekonomichna systema: problemy ta perspektyvy rozvytku: avtoref. dys. kand. heohr. nauk/ Kyiv. nats. un-t im. T.Shevchenka. – K., 2005. – 22 s.
30. Oficijny'j sayt Ukrain's'kogo derzhavnogo centru nacional'no-patrioty'chnogo vy'xovannya, krayeznavstva i tury'zmu uchnivs'koyi molodi [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <http://ukrjuntur.org.ua/>
31. Redina V. A. Istoriiia stanovlennia ta rozvytku dytiachoho turizmu i kraieznavstva na Kharkivshchyni / V. A.Redina, V.I.Redin // Chasopys sotsialno-ekonomichnoi heohrafii: Mizhrehionalnyi zbirnyk naukovykh prats. – Kharkiv, 2010. – Vyp. 9. – S. 72-76
32. Redina V.A. Etagy rozvytku dytiacho-yunatskoho napriamu turystsko-rekreatsiinoi diialnosti v Kharkivskii oblasti / V.A. Redina, I.A. Skryl // Chasopys sotsialno-ekonomichnoi heohrafii: Mizhrehionalnyi zbirnyk naukovykh prats. – Kharkiv, 2012. – Vyp. 12 (1). – S. 108-100

Аннотация:

Наталья ГОРОЖАНКИНА, Виктор ГРУШКА. ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ КРАЕВЕДЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕГИОНАХ УКРАИНЫ ПО СОСТОЯНИЮ НА 2017 ГОД

Рассмотрено краеведческое направление деятельности детско-юношеского туризма в регионах Украины на примере школьных музеев, которые сотрудничают с Украинским государственным центром национально-патриотического воспитания, краеведения и туризма учащейся молодежи. Проведена систематизация музеев за восемнадцатью профилями. Установлено, что наибольшая доля приходится на историко-краеведческие музеи (22%), музеи боевой славы – 15%. этнографические музеи (11%). При анализе исследуемых культурно-образовательных учреждений в региональном измерении тройка лидеров по количеству музеев выглядит следующим образом: Харьковская область – 286 объектов, Киевская – 266, Днепропетровская – 263. Меньшее количество школьных музеев функционируют в Львовской области – 99 объектов, Ивано-Франковской – 98 и Черновицкой – 64.

Рассчитан показатель плотности музейной сети. Были получены результаты в диапазоне 0,004-0,015 ед./км². Регионы Украины были распределены по показателю плотности музеев, сотрудничающих с центрами туризма и краеведения учащейся молодежи. Высокая плотность (более 0,01 ед./км²) характерна для следующих областей Украины – Закарпатской, Киевской, Сумской и Хмельницкой. Средняя плотность (0,006-0,009 ед./км²)

– Винницької, Волинської, Днепропетровської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Николаєвської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Харківської, Черкаської і Черновицької областей. Низька щільність (до 0,005 ед./км²) – Донецької, Житомирської, Запорізької, Луганської, Львівської, Одеської, Херсонської, Чернігівської областей.

Ключевые слова: краєведческий напрямлення, дитсько-юношеский туризм, профіль музею, регіони України.

Abstract:

Nataliya HOROZHANKINA, Viktor HRUSHKA. SPATIAL ANALYSIS OF LOCAL HISTORY OF ACTIVITY OF CHILDREN AND YOUTH TOURISM IN THE REGIONS OF UKRAINE AS OF 2017

The study of local lore activity of children and youth tourism in the regions of Ukraine is considered on the example of school museums that cooperate with the Ukrainian State Center for National Patriotic Education, Local History and Tourism of Students. Systematization of museums for eighteen profiles held. It is established that the largest share belongs to historical and ethnographic museums (22%). Most of the museums of this profile operate in the Transcarpathian region - 87 units, which is 10.1% of their national number. The second largest number of museums is the profile of "Museums of Military Glory" - 15%. Most of the museums of this direction are in Dnipropetrovsk region - 88 units (16%). Closes three of the leaders of the ethnographic profile of museums, which account for 11% of the total number of school museums. The largest number of museums in this profile operates in the Transcarpathian region (35 units).

The given study allowed to consider the regional study of the activity of children and youth tourism in the regions of Ukraine on the example of school museums, which cooperate with the Ukrainian state center of national-patriotic education, ethnography and tourism of student youth. The catalog of museums has been systematized in eighteen profiles.

It is established that the largest share belongs to historical and ethnographic museums (22%). Most of the museums in this profile operate in the Transcarpathian region - 87 units, which make up 10.1% of their national number, in the second place is the Khmelnytsky region (83 museums, 9.7%), the third place was occupied by the Dnipropetrovsk region (69 museums, 8, 1%).

The second largest number of museums is the profile of "Museums of Military Glory" - 15%. The largest number of museums in this direction operate in the Dnipropetrovsk region - 88 units (16% of the total number of museums of military glory), Kharkiv (69 units, 12.5%), Sumy (53 units, 9.6%).

Closes three of the leaders of the ethnographic profile of museums, which account for 11% of the total number of school museums. The maximum number of museums in this profile operates in the Transcarpathian region (35 units, 8.5% of their national number), Volyn (33 units, 8.0%), Kharkiv (32 units, 7.8%).

When analyzing the cultural and educational institutions in the regional dimension, the three leaders in the number of museums are as follows: Kharkiv region - 286 objects, Kiev region - 266, Dnipropetrovsk - 263. A smaller number of school museums function in the Lviv region - 99 objects, Ivano-Frankivsk - 98 and Chernivtsi - 64.

Calculated indicator of the density of the museum network. Results were obtained in the range of 0.004-0.015 units / km². Regions of Ukraine were distributed in terms of the density of museums, collaborating with centers of tourism and local history of students. High density (more than 0.01 units / km²) is typical for the following regions of Ukraine - Transcarpathian, Kiev, Sumy and Khmelnytsky. The average density (0.006-0.009 units / km²) is in Vinnytsia, Volyn, Dnipropetrovsk, Ivano-Frankivsk, Kirovograd, Nikolaev, Poltava, Rivne, Ternopil, Kharkov, Cherkasy and Chernivtsi regions. Low density (up to 0,005 units / km²) - Donetsk, Zhytomyr, Zaporizhia, Luhansk, Lviv, Odessa, Kherson, Chernihiv regions.

Key words: regional studies, children's and youth tourism the profile of the museum, the regions of Ukraine.

Надійшла 03.04.2019 р.